

С. М. ГОРДІЄНКО

старший викладач

КЗ “Харківська гуманітарно-педагогічна академія” ХОР

РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДНЗ

У статті викладено результати соціально-педагогічної діагностики розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ. Зазначено критеріальну базу дослідження (особистісно-мотиваційний, когнітивний, ціннісно-емоційний, діяльно-практичний), їх показники та методики, які було підібрано до кожного з визначених компонентів соціальності дітей старшого дошкільного віку. Визначено три рівні критеріїв – високий, середній та низький. На основі даних, отриманих на констатувальному етапі, проаналізовано реальний рівень розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: соціальність, діти старшого дошкільного віку, соціально-педагогічна діагностика.

Здатність особистості існувати в суспільстві й виконувати різноманітні соціальні функції в складі різних груп, виступаючи при цьому не тільки в ролі суверенної особистості, а й виразника інтересів цієї спільноти, потребує розвитку соціальності в особистості, починаючи з дошкільного дитинства.

Дошкільне дитинство – це період інтенсивного входження до соціального світу, формування соціальних мотивів, почуттів та емоцій, усвідомлення соціальних наслідків своєї поведінки [2, с. 18].

Володіння соціальністю передбачає здатність особистості гармонізувати власні індивідуальні потреби до самоствердження й самореалізації та необхідність підкорятися вимогам громадської думки, нормам моралі й принципам законності.

Цілеспрямований аналіз проблеми розвитку соціальності дітей дошкільного віку, ступеня її розробленості в теорії, виявлення сутнісних характеристик розвитку соціальності дітей дошкільного віку в умовах ДНЗ дали змогу нам розпочати проведення соціально-педагогічної діагностики реального рівня розвитку соціальності в дітей дошкільного віку в ДНЗ.

Зауважимо, що експериментальну роботу було проведено на базі дошкільних навчальних закладах Харкова та Харківської області. Загальна вибіркова кількість учасників у нашому дослідженні становила 98 осіб – діти старшого дошкільного віку.

Зазначимо, що питання соціальності та забезпечення її розвитку не є принципово новим у науці. До сьогодні докладено багато зусиль відносно запровадження в наукову й практичну діяльність поняття “соціальність”. Низку різних аспектів поняття “соціальність” висвітлено українськими та російськими науковцями в межах філософських (П. Ворохов, Н. Колпа-

кова, Е. Леонтєва, К. Логова, М. Остарков, І. Пантелєєва, С. Щербак), політичних (В. Малугина), біологічних (А. Чабовский) та інших наук. Почали порушувати питання соціальності в освітньому контексті (А. Кусжанова, І. Маврина) і в аспекті вирішення соціально-педагогічних проблем особистості (Л. Мардахаєв, В. Нікітін, О. Пахомова, О. Рассказова, А. Рижанова, С. Харченко та ін.).

Проте, незважаючи на значну дослідженість різних аспектів соціальності особистості, цей важливий соціально-педагогічний феномен сьогодення в епоху суспільних трансформацій потребує поглибленого аналізу із соціально-педагогічних позицій.

Зазначимо, що Л. Мардахаєв, В. Нікітін, О. Рассказова, А. Рижанова, С. Харченко та ін. розглядали соціальність як інтегрований результат реалізації процесу соціального виховання, здатність людини взаємодіяти із соціальним світом, що базується на ідеях самозбереження соціуму, людства загалом, єдності та гармонійної взаємодії людей різних національностей, соціально-вікових груп, класової приналежності, стану здоров'я, рівня розвитку та можливостей [3, с. 316].

Мета статті – висвітлити результати соціально-педагогічної діагностики рівня розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку в умовах дошкільних навчальних закладів.

Для соціально-педагогічної діагностики рівня розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку ми розробили критерії визначення розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку: особистісно-мотиваційний (рівень самооцінки та вмотивованість до просоціальної діяльності); когнітивний (рівень соціальних знань); ціннісно-емоційний (рівень сформованості соціальних цінностей, емоцій та якостей); діяльнісно-практичний (норми поведінки, соціальні вміння та активність). Цей вибір обґрунтовано тим, що соціальність дитини включає в себе соціальні знання (когнітивна складова), соціальні цінності (ціннісна складова), соціальні емоції (емоційна складова) й просоціальну поведінку (діяльнісна складова).

Ми не стали відхилятися від уже традиційної схеми розподілу шкали виміру критерію на три рівні. Таким чином, ми визначили три рівні для кожного критерію розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку, які отримали назви: низький, середній і високий рівні.

Високий рівень розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку передбачає позитивне сприймання соціуму, вміння будувати безконфліктні взаємини, контролювати прояв емоцій і настрою, адекватну самооцінку; обізнаність із соціальними нормами та використання набутих знань у життєвих обставинах, аналіз ситуації, знаходження різних способів вирішення проблем; володіння соціально прийнятими способами вираження емоцій; виявлення почуття гумору, позитивне ставлення до себе, самосприйняття, правильно реагує на зауваження й рідко піддає сумніву власні дії. Також дитина має широке коло спілкування, велику кількість друзів, однолітків.

Середній рівень передбачає середній рівень мотивації щодо світосприйняття, недостатньо сформований пізнавальний інтерес та ініціативу. Частково сформоване вміння сприймати та вирішувати завдання. У колективі дотримується нейтральної позиції, самооцінка дитини адекватна. З важкістю, але впевнено орієнтується в навколишньому світі та в знаннях соціальної сфери, спостерігається прояв почуттів, чуйності та турботи. Вони не виявляють здатності трансформувати здобуті знання про соціальні норми в практику стосунків з однолітками й дорослими. Викликає труднощі об'єктивна оцінка себе й оточуючих. Контроль за проявом емоцій нестабільний, критичність до себе. Дитина лише іноді намагається підлаштуватися під думку інших.

Для середнього рівня властива стійка позитивна поведінка, хоча активна суспільна позиція не виявляється.

Низький рівень характеризується недовірою у ставленні до соціуму, без прагнення ініціювати свої дії, намаганням уникнути контактів із однолітками та дорослими, діють переважно за вказівками. Ці діти мають низький рівень обізнаності із соціальними нормами. До аналізу ситуацій, до міркування за змістом і суттю подій не готові, інтерес слабо виявляють, мають переважно занижену самооцінку, іноді агресивне ставлення до соціуму, неусталений настрій, який діти контролювати та адекватно виражати не можуть, передбачає негативне ставлення до себе, неадекватність самоприйняття, болісна реакція на критичні зауваження на свою адресу.

Визначивши змістовні характеристики критеріїв та рівні розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку, ми звернулися до пошуку діагностичного інструментарію, який би максимально достовірно та зручно виявив необхідну для аналізу інформацію. З цією метою ми дібрали методики, що давно відомі та досить часто застосовують для доказовості результатів у психолого-педагогічних дослідженнях (табл. 1).

Таблиця 1

Показники й методики оцінювання рівня розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку за особистісно-мотиваційним, когнітивним, ціннісно-емоційним та діяльнісно-практичним критеріями

Критерій	Показник	Методика
1	2	3
Особистісно-мотиваційний	Рівень мотивації	Діагностика визначення рівня відношення дошкільника до навчання в школі "Світлофор"
	Рівень пізнавального інтересу	Методика "Казка" Н. Гуткіної
	Рівень самооцінки	Методика "Який я?"
Когнітивний	Соціальна роль	Творча вправа: "Намалюю світ, у якому ти живеш"
	Соціальні знання	Методика "Малюнки"
	Рівень спілкування	Завдання "Ставлення дитини до однолітків"

Продовження табл. 1

1	2	3
Ціннісно-емоційний	Соціальні цінності	Методика “Різнокольорові будиночки”
	Соціальні емоції	Графічна методика “Кактус” М. Панфілової
	Соціальні якості	Методика “Продовжити розповідь”
Діяльнісно-практичний	Соціальні вміння	Вирішення соціальних ситуацій
	Соціальна поведінка	Шкальна оцінка сформованості соціальних форм поведінки дитини за А. Щетініною, Л. Кірс
	Міжособистісні взаємини	Методика “Вибір у дії”

Наведена в табл. 1 сукупність критеріїв, показників і методик діагностики розвитку соціальності забезпечує під час експериментального дослідження надійність і ймовірність результатів.

Зауважимо, що аналіз одних і тих самих експериментальних даних водночас може надавати інформацію для характеристики різних показників, а інколи навіть і різних критеріїв. Розподіл у цьому випадку є досить умовним. Це пояснюють внутрішньою структурною цілісністю та взаємозалежністю компонентів такого складного процесу, як розвиток соціальності дітей старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу.

Отже, розпочнемо з виявлення рівня розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах з аналізу результатів діагностики за виділеними нами критеріями. Зазначимо, що бали, подані в усіх зведених таблицях із бальними шкалами, ми вираховували за формулою зваженої середньоарифметичної величини [1, с. 87].

Для визначення рівня мотивації дітей старшого дошкільного віку ми використали діагностику визначення рівня відношення дошкільника до навчання “Світлофор”. Результати подано в табл. 2.

Таблиця 2

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Рівень мотивації”**

особистісно-мотиваційного критерію розвитку соціальності

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	3	17,7	7	29,1	9	31,1	7	25,0
Середній	9	52,9	10	41,7	13	44,8	14	50,0
Низький	5	29,4	7	29,2	7	24,1	7	25,0
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Звертаючись до результатів табл. 2, ми одразу ж можемо дійти попередніх висновків. Відсоткові значення рівня мотивації старших дошкільників за всіма позиціями не мають значущих розбіжностей, тобто всі вихованці практично не відрізняються.

Продовжуючи аналізувати наявний рівень розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ відповідно до першого – особистісно-мотиваційного – ми звернули увагу на дані дослідження другого показника – рівень пізнавального інтересу. Результати подано в табл. 3.

Таблиця 3

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Рівень пізнавального інтересу”
особистісно-мотиваційного критерію розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	4	23,5	6	25,0	7	24,1	7	25,0
Середній	9	53,0	12	50,0	15	51,8	15	53,6
Низький	4	23,5	6	25,0	7	24,1	6	21,4
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

За результатами цього опитування було визначено, що більшість старших дошкільників перебувають на середньому рівні пізнавального інтересу, на високому й на низькому рівні найменша кількість респондентів. Через індивідуальні бесіди було встановлено, що більшість дітей готові до самовдосконалення та саморозвитку.

Закінчуючи аналіз результатів діагностики рівня розвитку соціальності дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ за першим критерієм, ми звернулися до аналізу останнього показника – рівня самооцінки. Результати подано в табл. 4.

Таблиця 4

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Рівень самооцінки”
особистісно-мотиваційного критерію розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	6	35,3	8	33,3	9	31,0	8	28,6
Середній	9	53,0	11	45,8	16	55,2	16	57,1
Низький	2	11,7	5	20,9	4	13,8	4	14,3
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Аналіз результатів свідчить про несприятливий стан у цьому аспекті. За показником “рівень самооцінки” в досліджуваних групах високий рівень має незначна частина респондентів, майже половина респондентів перебуває на середньому рівні сформованої самооцінки.

Отже, за першим – особистісно-мотиваційним – критерієм ми визначили переважно середній рівень розвитку соціальності в дітей старшого дошкільного віку. Занижені рівні самооцінки та мотивації призводять до негативного сприйняття навколишнього середовища, недовіри до соціуму та небажання самовдосконалюватися. Це значно ускладнює інтеграцію дітей до освітнього та виховного середовища ДНЗ, створює непорозуміння в

міжособистісних стосунках, заважає розвиватися як особистостям, здатним до самореалізації в різних сферах життя.

Результати аналізу діагностичного етапу констатувального експерименту за другим критерієм довели, що за першим показником – соціальні ролі – більшість респондентів перебувають на середньому й низькому рівнях. Результати подано в табл. 5.

Таблиця 5

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальні ролі” когнітивного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	4	23,5	5	20,8	6	20,7	6	21,4
Середній	7	41,2	11	45,8	14	48,3	13	46,4
Низький	6	35,3	8	33,4	9	31,0	9	32,2
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Методика передбачала намалювати картину світу, яку можна б назвати словом “світ”. Під час виконання роботи експериментатор виявляв розуміння того, що вкладає дитина в значення цього слова, запропонувавши відповіді на низку запитань: “Світ – це що? Світ – це хто? А ти в цьому світі є? Де ти? Хто ти такий? Як себе намалювати?”

Другий показник когнітивного критерію був визначений нами як соціальні знання. Результати діагностики подано в табл. 6.

Таблиця 6

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальні знання” когнітивного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	3	17,6	4	16,6	5	17,2	8	28,6
Середній	7	41,2	13	54,2	16	55,2	12	42,8
Низький	7	41,2	7	29,2	8	27,6	8	28,6
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Аналіз отриманих результатів визначив, що тільки третина опитаних дітей мають високий та середній рівні за цим показником. Цей показник передбачає володіння системою знань, розуміння сутності, змісту та цілей. Більшість опитуваних дошкільників продемонстрували низький і середній рівні соціальних знань, що демонструє дезадаптованість дітей.

Останній, третій показник, передбачає рівень світоглядного уявлення. Результати за цим показником подано в табл. 7.

Таблиця 7

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Рівень спілкування” когнітивного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	2	11,7	4	16,7	4	13,8	6	21,4
Середній	8	47,1	9	37,5	13	44,8	11	39,3
Низький	7	41,2	11	45,8	12	41,4	11	39,3
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

У нашому дослідженні було визначено, що серед опитуваних дошкільників рівень цього показника середній. У більшості дітей спостерігається комунікативний зв'язок між однокласниками, іноді можна побачити їх на самоті з іграшками.

Звертаючись до аналізу результатів діагностики за когнітивним критерієм, можемо зробити такі висновки: по-перше, відсоткові значення показників цього критерію мають незначні розбіжності, тобто представники чотирьох ДНЗ практично не відрізняються за рівнем соціальних знань і ролей; по-друге, варіаційний розмах значень отриманих мінімальних і максимальних відсотків невеликий. Схожі результати простежуються й у результатах за іншими показниками. Такий результат свідчить, що більшість дітей не бажають трансформувати здобуті знання про соціальні норми в практику стосунків з однолітками та дорослими, визначати свою роль у колективі.

У процесі дослідження третього – ціннісно-емоційного критерію – було визначено, що за показником “соціальні цінності” в багатьох дітей відсутні або недостатньо розвинені ціннісне ставлення до життя та здоров'я, обізнаність про важливість чуйності, турботи та милосердя. Результати подано в табл. 8.

Таблиця 8

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальні цінності” ціннісно-емоційного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	2	11,8	3	12,5	3	10,4	4	14,3
Середній	7	41,2	10	41,7	15	51,7	14	50,0
Низький	8	47,0	11	45,8	11	37,9	10	35,7
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Сформована система цінностей структурує, впорядковує для дитини картину світу. Цінності реалізується, відтворюються в соціально значущих вчинках дітей. Результати дослідження доводять, що треба більше спостерігати за діями дитини, її ставленням до оточуючих людей, до природи, до

суспільства, щоб вчасно протидіяти негативному формуванню ціннісної системи.

Другий показник – соціальні емоції – передбачає виявлення стану емоційної сфери дитини, наявність агресії, її спрямованість та інтенсивність. Результати подано в табл. 9.

Таблиця 9

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальні емоції” ціннісно-емоційного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	4	23,5	5	20,8	7	24,1	4	14,3
Середній	6	35,3	10	41,7	13	44,8	16	57,1
Низький	7	41,2	9	37,5	9	31,1	8	28,6
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

За результатами цього дослідження ми визначили, що більшість дітей дошкільного віку мають середній і низький стан емоційної сфери. Це зумовлено багатьма факторами, серед яких провідними можна визначити: висока емоційність дитини, яка забарвлює її психічне життя та практичний досвід; надмірна напруженість взаємодії; стан пригніченості; знижений настрій або навпаки – виражена агресія.

Останній показник, що був досліджений нами в межах третього – ціннісно-емоційного критерію – соціальні якості. Результати за цим показником подано в табл. 10

Таблиця 10

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальні якості” ціннісно-емоційного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	6	35,3	7	29,2	9	31,0	8	28,6
Середній	6	35,3	9	37,5	12	41,4	13	46,4
Низький	5	29,4	8	33,3	8	27,6	7	25,0
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Для визначення результатів ми використали завдання “Продовжити розповідь”, у якому моделювалися життєві ситуації та пропонувалося їх вирішити. Здебільшого моделювалися проблемні ситуації, в яких респондент мав запропонувати шляхи вирішення конфлікту. У значної частини дітей спостерігалася обізнаність з морально-етичними нормами гуманної поведінки, але кінець розповіді був прагматичний чи егоїстичний, а деякі не змогли придумати кінець розповіді, проявляли байдужість.

Аналізуючи результати за третім критерієм – ціннісно-емоційним – ми мали змогу констатувати переважно низький і середній рівні за всіма

показниками, що свідчить про недостатню сформованість соціальних якостей, соціальних цінностей та соціальних емоцій дітей дошкільного віку й потребує надмірної уваги з боку вихователів, батьків і соціально-психологічної служби.

У процесі дослідження четвертого – діяльнісно-практичного критерію – було визначено, що за показником “соціальні уміння” більшість дітей не мають соціальних навичок для реалізації, як мінімум, власних потреб. Результати подано в табл. 11.

Таблиця 11

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальні уміння” діяльнісно-практичного критерію
розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	2	11,8	5	20,8	4	13,8	4	14,3
Середній	7	41,2	10	41,7	13	44,8	14	50,0
Низький	8	47,0	9	37,5	12	41,4	10	35,7
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Звертаючись до результатів табл. 11, ми одразу ж можемо дійти попередніх висновків. Відсоткові значення рівня соціальних умінь дошкільників за всіма позиціями не мають значущих розбіжностей, тобто всі вихованці практично не відрізняються.

Продовжуючи аналізувати наявний рівень розвитку соціальності дітей старшого та середнього дошкільного віку в ДНЗ відповідно до четвертого – діяльнісно-практичного – критерію ми звернули увагу на дані дослідження другого показника – соціальна поведінка. Результати подано в табл. 12.

Таблиця 12

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Соціальна поведінка”
діяльнісно-практичного критерію розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	3	17,7	7	29,1	9	31,0	8	28,6
Середній	9	52,9	10	41,7	16	55,2	16	57,1
Низький	5	29,4	7	29,2	4	13,8	4	14,3
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

За результатами цього опитування було визначено, що більшість дошкільників перебувають на середньому та низькому рівнях сформованості соціальної поведінки, на високому рівні – найменша кількість респондентів.

Закінчуючи аналіз результатів діагностики рівня розвитку соціальності дітей дошкільного віку в ДНЗ за четвертим критерієм, ми звернулися до

аналізу останнього показника – рівня міжособистісних взаємин. Результати подано в табл. 13.

Таблиця 13

**Дані розподілу дітей старшого дошкільного віку
за показником “Міжособистісні взаємини”
діяльнісно-практичного критерію розвитку соціальності**

Рівень	ДНЗ № 7		ДНЗ № 13		ДНЗ № 114		ДНЗ № 361	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Високий	4	23,5	7	29,2	9	31,0	4	14,3
Середній	7	41,2	9	37,5	12	41,4	14	50,0
Низький	6	35,3	8	33,3	8	27,6	10	35,7
Усього	17	100	24	100	29	100	28	100

Аналізуючи результати за четвертим критерієм – діяльнісно-практичним – ми мали змогу констатувати переважно середній рівень за всіма показниками, що свідчить про недостатнє спілкування, взаємодію в спільній діяльності, сприйняття й розуміння дітьми один одного.

Переважно це пов'язано з незнанням правил спілкування зі знайомими та незнайомими людьми, нерозумінням значення родинних взаємин, значення добрих стосунків з дітьми й педагогами в дитячому садку, невмінням спільно діяти в грі, нерозумінням вимоги до своєї поведінки в спільній діяльності.

Розвиток відносин дітей повинен відбуватися не стихійно, а під систематичним, цілеспрямованим керівництвом фахівців. Через них (більше ніж через батьків) розвиваються відносини дитини з однолітками та з соціальним світом, який перебуває за межами дитячого садка.

Також важливим є недостатній розвиток когнітивного й ціннісно-емоційного критерію, оскільки без ґрунтовних знань, ціннісних орієнтацій і соціальних емоцій до діяльності дошкільники не відчують необхідності діяти згідно із соціальними вимогами, не бажають виявляти інтерес до навколишнього, мають переважно занижену самооцінку, неадекватність самосприйняття.

Висновки. Отже, в досліджених нами дитячих групах більшість старших дошкільнят перебувають на низькому та середньому рівні розвитку соціальності за всіма показниками. Загальний низький рівень показників розвитку соціальності вказує на наявність соціально-педагогічних і соціально-психологічних проблем дитини. Виходячи з цього, в умовах сучасного освітньо-виховного процесу ДНЗ необхідно впроваджувати разом із традиційними освітньо-виховними впливами й нові технології соціально-педагогічного сприяння інтеграції дошкільників у освітнє та соціальне середовище – технології, які дадуть змогу дітям максимально реалізувати весь свій творчий, інтелектуальний, особистісний потенціал на шляху до соціальної самореалізації.

Список використаної літератури

1. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ, 2005. 192 с.
2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. Київ, 2004. 422 с.
3. Розвиток соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: теорія та технологія : монографія / за ред. О. І. Рассказова. Харків, 2012. 468 с.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2017.

Гордиенко С. М. Результаты социально-педагогического исследования уровня развития социальности детей старшего дошкольного возраста в условиях ДУЗ

В статье рассмотрены результаты социально-педагогического исследования развития социальности детей старшего дошкольного возраста в условиях ДУЗ. Указана критериальная база исследования (личностно-мотивационный, когнитивный, ценностно-эмоциональный, деятельно-практический), их показатели и методики, которые подобраны к каждому из указанных компонентов социальности детей старшего дошкольного возраста. Указано три уровня критериев – высокий, средний и низкий. В результате данных, которые получены на констатирующем этапе, проанализировано реальный уровень развития социальности детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: социальность, дети старшего дошкольного возраста, социально-педагогическая диагностика.

Gordienko S. The Results of Socio-Pedagogical Research of the Level of Development of Socialization of Children of Senior Preschool Age in Conditions of Children's Educational Institutions

The article presents the results of socio-pedagogical diagnostics of development of socialization of children of senior preschool age in the conditions of kindergarten. Defined criteria for the development of socialization of children of preschool age: a personal motivation (level of self-esteem and motivation for social activities), cognitive (social knowledge); value-emotional (level of formation of social values, emotions and qualities); activity and practice (norms of behavior, social skills and activity) and indicators (level of motivation, level of cognitive interest, self image, social role, social knowledge, level of communication, social values, social emotions, social skills, social skills, social behavior and interpersonal relationships).

The child's social includes social knowledge (cognitive component), social values (the value component), social emotions (emotional component), and prosolo behavior (the activity component).

Selected technique to each component of socialization of children of preschool age, which is quite often used for evidence results in psycho-pedagogical studies.

A set of criteria, indicators and methods of diagnostics development of sociality provides in the pilot study, reliability and validity of the results. identifies three levels for each criterion of the development of sociality of children of senior preschool age, who are called: low, medium and high levels.

The results of the study in groups of children show that most older preschoolers are at a low and average level of development of sociality in all respects.

The overall low level of development indicators of sociality indicates the existence of a socio-pedagogical and socio-psychological problems of the child. On this basis, in conditions of modern educational process, DOE should implement along with the traditional educational influences and new technologies of socio-pedagogical support of the integration of preschool children in an educational and social environment – systems that allow children to fully realize their creative, intellectual and personal potential on the path to social fulfillment.

The essence of the above convinces us that the need for the establishment of technology development of socialization of preschool children in pre-school not only due to the prospect of scientific research, but also practical needs in the preschool.

Key words: sociality, preschool children, socio-pedagogical diagnostics.